

DA

DA

DA



KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 25.11.2009
KOM(2009)640 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Nøglekompetencer i en verden under forandring

Udkast til Rådets og Kommissionens fælles situationsrapport 2010 om gennemførelsen af
"arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010"

{SEK(2009) 1598}

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Nøglekompetencer i en verden under forandring

Udkast til Rådets og Kommissionens fælles situationsrapport 2010 om gennemførelsen af "arbejdsprogrammet for uddannelse og erhvervsuddannelse 2010"

(EØS-relevant tekst)

1. INDLEDNING

Almen og faglig uddannelse står centralt i dagsordenen fra Lissabon for vækst og job og udgør et nøgleelement i opfølgningen heraf med henblik på 2020. Skabelsen af en velfungerende "videntrekant" af uddannelse, forskning og innovation og hjælp til *alle* borgere til at blive bedre kvalificeret er af afgørende betydning for konkurrenceevne, vækst og job og ligeledes for et retfærdigt samfund med social integration. Med den økonomiske krise kommer der endnu mere fokus på disse langsigtede udfordringer. Offentlige og private budgetter er under et stærkt pres, de eksisterende job forsvinder, og nye job forudsætter ofte andre kvalifikationer på et højere niveau. Uddannelsessystemerne skal derfor gøres langt mere åbne og være relevante i forhold til behovene hos borgere, arbejdsmarked og samfundet som helhed.

Det politiske samarbejde på europæisk niveau inden for almen og faglig uddannelse¹ har siden 2002 udgjort en værdifuld støtte til medlemsstaternes uddannelsesreformer og har bidraget til mobilitet blandt lærende og undervisere i hele Europa. På grundlag af dette tiltag og samtidig med, at man fuldt ud respekterer medlemsstaternes ansvar for deres uddannelsessystem, godkendte Rådet en strategiramme for det europæiske samarbejde på uddannelsesområdet ("ET 2020") i maj 2009².

I den 4. fælles rapport fokuseres der på fremskridt med hensyn til de aftalte uddannelsesmål i tidsrummet 2007-2009. Rapporten bygger på en detaljeret evaluering af nationale rapporter og resultater relateret til en række indikatorer og benchmark³. Hovedvægten ligger på gennemførelsen af henstillingen fra 2006 om nøglekompetencer⁴. Men rapporten giver også et overblik over udviklingen i de nationale strategier for livslang læring og de reformer, der er gennemført for at gøre den erhvervsfaglige uddannelse mere attraktiv og mere relevant i forhold til behovene på arbejdsmarkedet og for at modernisere de videregående uddannelser. Der tages i rapporten også hensyn til de for nylig udpegede udfordringer, bl.a. i forbindelse med initiativet "nye kvalifikationer til nye job"⁵. Medlemsstaterne har ikke eksplicit i deres rapporter fokuseret på, hvorledes uddannelse bør indgå som reaktion på den økonomiske krise, men de spørgsmål, de tog op – især vedrørende fremskridt i gennemførelsen af en

¹ EUT C 142 af 14.6.2002, s. 1.

² EUT C 119 af 28.5.2009, s. 2.

³ SEK(2009) 1598 og SEK(2009) 1616.

⁴ EUT L 394 af 30.12.2006, s. 10.

⁵ KOM(2008) 868.

kompetencebaseret fremgangsmåde og moderniseringen af den erhvervsfaglige uddannelse og de videregående uddannelser – er af afgørende betydning for, at Europa effektivt kan overvinde denne krise.

Der har vist sig følgende udviklingstendenser og udfordringer:

- 1) På trods af en generel forbedring med hensyn til uddannelsesresultaterne i EU vil hovedparten af de benchmark, som er fastlagt for 2010, ikke blive nået, og med hensyn til den afgørende benchmark for læsefærdigheder er der faktisk tale om en tilbagegang. Skal disse benchmark nås, vil det kræve mere effektive nationale initiativer. Med den økonomiske krise bliver behovet for reformer endnu mere presserende, samtidig med at der fortsat skal investeres i uddannelsessystemerne for at tage de vigtigste økonomiske og sociale udfordringer op.
- 2) En lang række medlemsstater er ved at indføre reformer, hvor man eksplicit bruger rammen for nøglekompetencer som referencepunkt. Der er sket store fremskridt i tilpasningen af skolernes læseplaner. Men der skal stadig gøres meget for at fremme udviklingen af lærernes kompetence, ajourføre evalueringsmetoder og indføre nye metoder til tilrettelæggelse af læringen. En stor udfordring består i at sikre, at *alle* lærende nyder godt af innovative metoder, herunder dårligt stillede elever samt elever i den erhvervsfaglige uddannelse og voksenuddannelsen.
- 3) Gennemførelsen af livslang læring gennem formel, ikke-formel og uformel læring og en øget mobilitet udgør fortsat en udfordring. Almen uddannelse og erhvervsuddannelse, herunder universiteter, bør i højere grad være åbne og relevante i forhold til behovene på arbejdsmarkedet og i samfundet som helhed. Der bør lægges særlig vægt på oprettelse af partnerskaber mellem uddannelses- og arbejdsverdenen.

2. NØGLEKOMPETENCER

I den europæiske ramme for nøglekompetencer for livslang læring⁶ udpeges og defineres otte nøglekompetencer, der er nødvendige for personlig tilfredsstillelse, aktivt medborgerskab, social samhørighed og beskæftigelsesegnet i et videnbaseret samfund:

1) Kommunikativ kompetence i modersmålet, 2) kommunikativ kompetence i fremmedsprog, 3) matematisk kompetence og naturvidenskabelig og teknologisk basiskompetence, 4) digital kompetence, 5) læringskompetence, 6) sociale kompetencer og medborgerkompetencer, 7) initiativ og iværksætterånd, 8) kulturel bevidsthed og udtryksevne.

Den grundlæggende uddannelse bør fremme udviklingen af disse nøglekompetencer op til et niveau, som giver alle unge – herunder også dårligt stillede – mulighed for efteruddannelse og for at fungere i arbejdslivet. Voksenuddannelsen bør give en reel mulighed til alle voksne for at udvikle og ajourføre deres nøglekompetencer gennem hele livet.

⁶ EUT L 394 af 30.12.2006, s. 10.

2.1. Fremskridt i reformerne af læseplaner

Der er en klar tendens i hele EU i retning af kompetencebaseret undervisning og læring og en fremgangsmåde på grundlag af læringsresultater. Den europæiske ramme for nøglekompetencer har i betragteligt omfang bidraget hertil. I nogle lande har denne ramme været en nøgelfaktor i reformen af undervisningspolitikken.

Der er sket markante fremskridt, især med hensyn til skolernes læseplaner. Traditionelle fagområder såsom modersmål, fremmedsprog, eller matematik og naturfag er blevet behandlet på en mere tværfaglig måde med større vægt på udvikling af kvalifikationer og positive holdninger sammen med viden og med en mere praksisorienteret anvendelse. De tværgående nøglekompetencer bliver stadig mere fremtrædende og tydelige i læseplanerne. I kølvandet på, hvad der blev anset for dårlige resultater i mange medlemsstater i Pisaundersøgelsen fra 2006, har en række lande udarbejdet strategier eller handlingsplaner for at forbedre niveauet for grundlæggende kvalifikationer, især med hensyn til læsning, matematik og naturfag.

2.2. Der er behov for en yderligere udvikling af læringsstrukturen i skoler

Ganske vist er der generelt ved at ske en ændring af læseplanerne, men det er i sig selv ikke tilstrækkeligt. Den kompetencebaserede fremgangsmåde indebærer også, at man erhverver evner og holdninger, så man kan anvende viden hensigtsmæssigt og udvikle en positiv holdning til efteruddannelse, kritisk tænkning og kreativitet. Dette udgør en virkelig udfordring i forbindelse med tilrettelæggelsen af læringen og afhænger på afgørende vis af lærernes og skoleledernes evner. Det forudsætter også, at skoler mere eksplicit bør være ansvarlige for forberedelse af eleverne til efteruddannelse som en afgørende del af deres opgave.

2.2.1. Den praktiske anvendelse af tværgående nøglekompetencer

Der gennemføres en hel del aktiviteter for at udstyre skoler med ny teknologi og for at sikre grundlæggende ikt-kvalifikationer som en del af den digitale kompetence. Unge lærer i stigende grad ikt-kvalifikationer uformelt, og man har i mindre grad været opmærksom på aspekter såsom kritisk tænkning ved anvendelsen af nye teknologier og medier, risikoerkendelse og etiske og juridiske overvejelser. Efterhånden som anvendelse af ikt udgør en stadig større del af menneskers liv, bør disse spørgsmål tages eksplicit op i undervisningen og læringen. De nye teknologiers mulighed for at styrke innovation og kreativitet, nye partnerskaber og individuelle læringsbehov skal udnyttes bedre.

Lærings-kompetencer indgår nu også i mange læseplaner, men skoler og lærere har brug for mere støtte for systematisk at kunne inddrage dette i undervisningen og i læringsprocesserne og for at fremme en læringskultur i hele skoleforløbet. Innovative metoder såsom personlige læringsplaner og eksperimenterende læring kan være særlig nyttige for dem, hvis tidligere erfaringer i skolen har været præget af nederlag eller været negative.

På samme måde består udfordringen, når man forsøger at bibringe sociale kompetencer og medborgerkompetencer, initiativ og iværksætterånd og kulturel bevidsthed, i at gå ud over videnkomponenten. Studerende har brug for flere muligheder for at tage initiativer og lære i skoler, som er åbne over for arbejdsverdenen, frivilligt arbejde, sport og kultur, herunder også opsøgende aktiviteter i forhold til arbejdsgivere, ungdomsgrupper, kulturelle aktører og civilsamfundet.

Der er et stigende antal eksempler på fremme af iværksætterkultur gennem partnerskaber med virksomheder eller gennem udvikling af minivirksomheder, drevet af studerende. Udvekslinger viser, at det er nødvendigt at supplere disse med aktioner, der støtter initiativ, kreativitet og innovation i skoler.

2.2.2. Uddannelse af lærere og skoleledere

Undervisningens kvalitet er den vigtigste enkeltfaktor blandt de skolefaktorer, der ligger til grund for de studerendes resultater. En del tyder på, at den grundlæggende læreruddannelse i nogle lande forbereder lærerne på at anvende metoden med nøglekompetencer. Flertallet af lærere udgøres imidlertid af lærere, som allerede er i arbejde. Nationale rapporter og udvekslinger vedrørende politikker giver kun i ringe udstrækning dokumentation for en systematisk indsats for at ajourføre lærernes kompetencer tilsvarende.

I henhold til Talisundersøgelsen⁷ har lærerne få incitamenter til at forbedre deres undervisning, og de mest almindelige former for faglige efteruddannelsesaktiviteter, der tilbydes, er ikke specielt effektive. Flertallet af lærere har ønske om mere efteruddannelse (især med hensyn til særlige læringsbehov, ikt-kvalifikationer og elevers adfærd).

Faglig efteruddannelse for skoleledere er af afgørende betydning, fordi de har ansvaret for at skabe et miljø, hvor elever og lærere nyder godt af skolerne som læringsfællesskaber. Men kun få lande har obligatorisk efteruddannelse for skoleledere på arbejdspladsen.

2.2.3. Udvikling af vurdering og evaluering

Der er i stigende grad dokumentation for betydningen af evalueringer som bidrag til en effektiv læring og til forbedring af motivationen.

Minimumstandarder og centraliserede vurderinger anvendes nu i de fleste lande for at vurdere erhvervelsen af nøglekompetencer på et sammenligneligt grundlag, i det mindst inden for den almene uddannelse.

De fleste vurderingsmetoder lægger imidlertid stærk vægt på viden og udenadslære og inddrager ikke i tilstrækkelig grad nøglekompetencernes vigtigste dimension, nemlig kvalifikationer og holdninger. Vurderingen af de tværgående nøglekompetencer og vurderingen i forbindelse med tværfaglige karriereforløb forekommer ligeledes utilstrækkelig. Erfaringerne i de lande, der bruger supplerende metoder, såsom peer-evaluering, præsentationsmapper, individuel læring og/eller skoleevalueringssplaner og projektbaseret evaluering bør undersøges nærmere, og man bør bygge på disse erfaringer.

2.3. Der er behov for flere aktioner vedrørende læsefærdigheder og dårligt stillede elever

Læsefærdighed på et højt niveau udgør grundlaget for erhvervelse af nøglekompetencer og for livslang læring, og dette må derfor sikres fra en tidlig alder. Derfor udgør de stadig dårligere resultater med hensyn til læsefærdighed sammenlignet med EU's benchmark for 2010 fortsat en kilde til stor bekymring. Et utilstrækkeligt niveau i læsefærdighed, især blandt drenge og indvandrere, udgør en vigtig hindring for deres udsigter til job og velfærd. De fleste lande har

⁷ OECD 2009.

gennemført særlige foranstaltninger for at støtte erhvervelse af læsefærdigheder, men det er klart, at det er nødvendigt med en mere effektiv national indsats.

EU's benchmark for 2010 vil sænke den procentuelle andel af 15-årige med dårlige resultater i læsefærdighed med 20 %, men denne andel er faktisk steget fra 21,3 % i 2000 til 24,1 % i 2006. Resultaterne hos elever med indvandrerbaggrund i læsning, matematik og naturvidenskab ligger lavere end resultaterne hos indfødte elever (Pisa-data).

Der er en klar tendens til en mere individualiseret fremgangsmåde for læring blandt dårligt stillede elever. Dette følges ofte op med målrettede aktioner for at støtte eleverne med læseproblemer (herunder indvandrere) og med særlige uddannelsesbehov eller blandt dem, der har risiko for at droppe ud. Men det synes at fremgå af de nationale rapporter, at fremskridtene sker langsomt, og at bekæmpelsen af problemet med dårligt stillede fortsat udgør en stor udfordring.

Der er en klar forskel mellem lande, som fører en politik med integreret undervisning af elever med særlige behov, og lande, som fører en politik med opdelt læring: Den procentuelle andel af elever med særlige behov, som undervises særskilt, sammenlignet med det samlede antal elever i den skolepligtige alder, ligger på mellem 0,1 % og 5,1 % (gennemsnittet for EU er 2,1 %).

Programmer, der er målrettet mod en hurtig erhvervelse af grundlæggende kvalifikationer, især læsefærdighed og regnefærdigheder, er en strategi, som vinder frem i de fleste lande. I nogle tilfælde suppleres programmerne med en systematisk hurtig udpegning af læringsproblemer og opfølgende støtte, for at undgå, at eleverne sakker bagud, eller suppleres med programmer, der skal øge interessen inden for områder, såsom fremmedsprog, matematik eller naturfag.

Specialforanstaltninger til opfølgning af behovene hos dårligt stillede grupper forekommer ganske vist overalt, men nogle lande har skabt overordnede lovrammer både for almindelige lærende og særlige målgrupper, herunder lovgivning på grundlag af rettigheder.

2.4. Utilstrækkelig vægtning af nøglekompetencer inden for erhvervsuddannelserne og voksenuddannelsen

Erhvervsuddannelserne har traditionelt fokuseret mere på kompetencer end den almene uddannelse. I de fleste landes erhvervsuddannelsessystemer behandles den samlede række af nøglekompetencer som defineret i den europæiske ramme mindre systematisk end i den almene uddannelse. Der bør lægges større vægt på kommunikation på et fremmedsprog og den samlede række af tværfaglige nøglekompetencer, som bliver stadigt mere vigtige som følge af kravene på et arbejdsmarked, der hele tiden udvikler sig, og i samfundet. Både læseplaner, undervisning og pædagogiske metoder og uddannelsen af lærere og undervisere inden for de erhvervsfaglige uddannelser udgør en udfordring.

I de fleste lande fremhæves betydningen af et effektivt voksenuddannelsessystem. Målet er at give voksne bedre kvalifikationer på arbejdsmarkedet, skabe social integration og forberede til en aktiv aldring.

Der er gjort fremskridt i indsatsen for at øge andelen af voksne under uddannelse, men ikke nok til at nå benchmarken på 12,5 % i 2010. I de fire uger forud for undersøgelsen deltog

9,5 % af europæere mellem 25 og 64 år i 2008 i voksenuddannelse, og i undersøgelsen var det fem gange mere sandsynligt, at højtuddannede voksne deltog end lavtuddannede.

77 millioner europæere i alderen mellem 25 og 64 (hen ved 30 %) har fortsat højest en uddannelse på lavere sekundært trin.

Foranstaltningerne til fremme af erhvervelse af nøglekompetencer hos voksne omfatter ny og revideret lovgivning, en forbedret gennemførelse og styring samt specifikke finansieringstiltag. I overensstemmelse med handlingsplanen for voksenuddannelsen⁸ fokuseres der på læsefærdighed, sprog og digitale kvalifikationer, især blandt lavtuddannede og/eller arbejdsløse voksne og indvandrere. Programmer med "alternative muligheder" til erhvervelse af gymnasiale kvalifikationer er vidt udbredt. Læse- og regnefærdigheder indgår nogle gange som en del af erhvervsfaglige kurser. Kombinationen af sådanne foranstaltninger med vejledning og anerkendelse af formel og ikke-formel og uformel læring ses som afgørende for gode resultater.

Ved en voksenuddannelse er det dog også vigtigt, at udbuddet dækker den samlede række af nøglekompetencer, og at man ikke koncentrerer sig om individuelle kompetencer, såsom læsefærdighed eller specifikke erhvervsfaglige kvalifikationer. Og der bør være tilbud til voksne med alle former for kvalifikationsniveau, herunder lavtuddannede, voksne med særlige uddannelsesbehov samt ældre. Kompetencerne hos de ansatte i voksenuddannelsen bør forbedres tilsvarende.

3. STRATEGIER OG INSTRUMENTER FOR LIVSLANG LÆRING

3.1. Livslang læring, et anerkendt koncept

Alle EU-landene anerkender livslang læring "fra vugge til grav" som en afgørende faktor for vækst, job og social integration. Et vigtigt aspekt er niveauet for deltagelse blandt de 4 til 64-årige i den almene og erhvervsfaglige uddannelse, og dette niveau er stigende i næste alle EU-landene⁹.

Flertallet af medlemsstaterne har vedtaget klare strategier for livslang læring. Der er blevet gjort en særlig indsats for at udvikle instrumenter, der støtter fleksible overgange mellem forskellige dele af uddannelsessystemerne.

Gennemførelsen af den europæiske kvalifikationsramme er gået ind i sin afgørende fase. I de fleste lande sker der markante fremskridt i udviklingen af de nationale kvalifikationsrammer, der dækker alle niveauer og former for almen uddannelse og erhvervsuddannelse, og i indsatsen for at relatere deres rammer til den europæiske kvalifikationsramme inden 2010. Dette er forbundet med en mere udbredt anvendelse af læringsresultater for at definere og beskrive kvalifikationer og af validering af ikke-formel og uformel læring.

Der er også blevet gennemført foranstaltninger for at udvikle systemer for livslang vejledning, især for voksne. Der er dog imidlertid stadig behov for en bedre koordinering af de forskellige vejledningssystemer, også for at hjælpe unge med at afslutte deres uddannelse og komme ind på arbejdsmarkedet.

⁸ KOM(2007) 558 og EUT C 140 af 6.6.2008, s. 10.

⁹ Jf. SEK(2009) 1616, kapitel 1, artikel 1, stk. 2.

3.2. Gennemførelsen udgør fortsat en udfordring

Gennemførelsen og en yderligere udvikling af strategier for livslang læring udgør fortsat en kritisk udfordring. Kun i nogle tilfælde er strategierne sammenhængende og omfattende, og nogle fokuserer fortsat på specifikke sektorer eller målgrupper i stedet for hele livscyklussen. Hvis strategierne skal være effektive, er det nødvendigt, at de dækker en tilstrækkelig lang tidsperiode, at de giver alle aldersgrupper muligheder, at de kan revideres og udvikles yderligere. For at styrke deres relevans og virkning og for at motivere den enkelte til at deltage i læringen er det nødvendigt, at interesseparterne inddrages i højere grad, og at der kommer et bedre samarbejde med andre politikområder end uddannelsesområdet. Et afgørende spørgsmål i den aktuelle økonomiske krise er manglen på passende mekanismer til at udnytte de begrænsede ressourcer strategisk, og at man i den forbindelse tager hensyn til nye og nyopståede behov for kvalifikationer.

4. ERHVERVSUDDANNELSER

4.1. Spørgsmål om tiltrækningskraft og kvalitet tages op

Det vigtigste mål med Københavnprocessen – en forbedring af erhvervsuddannelsessystemernes tiltrækningskraft og kvalitet – er ved at blive taget op, bl.a. via gennemførelsen af kvalitetssikringssystemer på linje med den for nylig vedtagne fastlæggelse af en europæisk referenceramme for kvalitetssikring af erhvervsuddannelserne¹⁰. Dette udgør et prioriteret område for de fleste EU-lande. Der lægges især fokus på en professionalisering af lærere og undervisere i erhvervsuddannelserne. Medlemsstaterne bruger i stigende grad moduler for at gøre erhvervsuddannelsesbestemmelserne mere fleksible, og for at de kan reagere bedre på behovene hos de lærende og erhvervslivet.

4.2. Det er nødvendigt, at bestemmelserne vedrørende erhvervsuddannelser bliver mere relevante

Som anført i initiativet nye kvalifikationer til nye job står man fortsat over for store udfordringer. Misforholdet mellem kvalifikationsniveauet og jobkravene forventes at blive mere udpræget frem mod 2020, hvis erhvervsuddannelsessystemerne ikke kan reagere hurtigere og mere fleksibelt på det forventede behov for øgede kvalifikationer og kompetencer.

For at forbedre erhvervsuddannelsernes relevans for arbejdsmarkedsbehovene supplerer uddannelse på arbejdspladsen i stigende grad uddannelse i skoler. En række lande uden en stærk tradition inden for disse områder er ved at udarbejde nye lærlingeordninger og udvikler samarbejdet med arbejdsmarkedets parter med henblik på en planlægning og opdatering af erhvervsuddannelsesbestemmelserne. Men det er af afgørende betydning, at der kommer et endnu tættere forhold til erhvervslivet, og at der sker en udbredelse af læring på arbejdspladsen, hvis erhvervsuddannelsessystemerne skal tilpasses de stadig nye behov på arbejdsmarkedet. Det er også nødvendigt med en større indsats for at udvikle effektive redskaber til foregribelse af behovet for kompetencer.

Selv om der er en øget opmærksomhed omkring nye overgange fra erhvervsuddannelserne til de videregående uddannelser, er det nødvendigt, at der sker fremskridt i et hurtigere tempo.

¹⁰ EUT C 155 af 8.7.2009, s. 1.

De lærende inden for erhvervsuddannelserne har fortsat brug for mere attraktive kvalifikationsudsigter og mobilitetsmuligheder og for bedre støtte i form af vejledning og sprogundervisning.

5. MODERNISERING AF DE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

5.1. Der er sket visse fremskridt med hensyn til en forbedring af adgangen til uddannelserne og en diversificering af finansieringen

Der er en stigende politisk bevidsthed om, at det er af afgørende betydning at give ikke-traditionelle lærende adgang til videregående uddannelser, hvis man skal nå målet for livslang læring. De fleste lande har gennemført foranstaltninger til at øge andelen af deltagende studerende fra lavere sociale grupper, herunder finansielle incitamenter.

24 % af den voksne befolkning i Europa (i alderen 25-64) har en videregående uddannelse, hvilket er langt mindre end både USA og Japan (40 %).

Diversificeringen af indtægtsstrømmen til de højere læreanstalter bliver stadig større, med studiegebyrer som den vigtigste kilde. Resultatbaserede kontrakter og konkurrence mellem højere læreanstalter, også i forbindelse med støtten fra det offentlige, er ligeledes et stadigt mere almindeligt fænomen.

5.2. Investering i og sikring af livslang læring udgør fortsat en udfordring

En stigning i investeringerne, både fra offentlige og private ressourcer, udgør fortsat en udfordring, især under en økonomisk krise. Nogle EU-staters initiativer med hensyn til øgede og målrettede ressourcer til investeringer i de videregående uddannelser er yderst positive; der bør arbejdes videre på en yderligere diversificering for at fremskaffe supplerende midler.

Manglende strukturel og kulturel fleksibilitet udgør fortsat den mest markante hindring for en styrkelse af de videregående uddannelsers rolle ved faglig og personlig efteruddannelse for dem, som allerede er i arbejde. De højere læreanstalter bør gives incitamenter til at udvikle mere fleksible læseplaner og former for undervisningsdeltagelse og udvide valideringen af tidligere læring. Videregående uddannelser skal indgå fast i udviklingen af overordnede nationale kvalifikationsrammer.

En styrket selvstændighed for universiteterne og en bedre styring og et udvidet ansvar blandt institutionerne er af afgørende betydning, hvis de skal have mulighed for at åbne op for ikke-traditionelle lærende og for at diversificere deres indtægter. Partnerskaber mellem universiteter og erhvervslivet¹¹ kan skabe de rette betingelser for en højere andel af støtte fra den private sektor fra virksomheder og i overensstemmelse med initiativet "nye kvalifikationer til nye job" – hjælpe universiteterne med at udarbejde læseplaner og kvalifikationer, som er mere relevante i forhold til de kompetencer, arbejdsmarkedet og de studerende har brug for¹².

¹¹ KOM(2009) 158.

¹² Jf. Eurobarometer nr. 260.

6. KOMMENDE INITIATIVER

6.1. En styrkelse af EU-samarbejdet – gennemførelse af den nye strategiske ramme

I nærværende fælles rapport for 2010 er der registreret fremskridt inden for en række vigtige områder, ligesom det fremgår af rapporten, hvorledes det europæiske samarbejde har bidraget til de nationale reformer¹³. Men i rapporten er der også peget på kritiske udfordringer, især i forbindelse med en fuldstændig gennemførelse af nøglekompetencer og en forbedring af uddannelsernes åbenhed og relevans, hvor der er brug for yderligere politiske aktioner, både på europæisk og nationalt niveau.

Den strategiske ramme for uddannelse 2020 giver et redskab, der kan tage disse opfordringer op. Opfølgningen bør indgå i de prioriterede arbejdsområder, der specifikt er udpeget i den første arbejdsproces af ET 2020 for 2009-2011, i forbindelse med gennemførelsen af initiativet nye kvalifikationer til nye job og EU's strategi for unge¹⁴.

6.2. Nøglekompetencer til alle på grundlag af livslang læring

Mange lande er i gang med at reformere læseplanerne, eksplicit på grundlag af rammen for nøglekompetencer, især inden for skolesektoren. Men det er nødvendigt at udvikle og gennemføre innovative fremgangsmåder for undervisning og læring på et mere bredt grundlag for at sikre, at alle borgere har adgang til mulighed for livslang læring af en høj kvalitet.

- Det er nødvendigt med en større indsats for at støtte erhvervelsen af nøglekompetencer blandt dem, der har risiko for utilstrækkelig uddannelse. Den eksisterende indsats for at skaffe yderligere midler til dårligt stillede lærende, støtte til særlige uddannelsesbehov i integrerede miljøer eller målrettede foranstaltninger for at forebygge, at unge forlader skolen for tidligt, bør gøres mere omfattende. Det stigende antal mennesker med et lavt niveau i læsefærdighed giver anledning til den største bekymring. Det er nødvendigt med en omfattende aktion, både på nationalt og europæisk niveau, der dækker alle læringsniveauerne, fra førskoleundervisning til den erhvervsfaglige uddannelse og voksenuddannelsen.
- Det er ligeledes nødvendigt med flere aktioner for at udvikle undervisnings- og evalueringsmetoder i overensstemmelse med fremgangsmåden vedrørende kompetencer. Læring skal ikke kun udstyre de lærende med viden, men også med relevante kvalifikationer og holdninger. Det er nødvendigt med en særlig indsats for de tværfaglige nøglekompetencer, som er af afgørende betydning for mere kreativitet og innovation og for gode resultater på arbejdsmarkedet og i samfundet i bred forstand. Den faglige videreuddannelse af alle lærere og undervisere og skoleledere skal give dem de pædagogiske og øvrige kompetencer, som er nødvendige for at påtage sig de nye roller i forbindelse med denne fremgangsmåde. Det er ligeledes af afgørende betydning, at lærergerningen gøres mere attraktiv.
- Det er nødvendigt, at vi styrker disse kompetencer, der er nødvendige for at deltage i efteruddannelse og for at komme ind på arbejdsmarkedet, og ofte er der en tæt indbyrdes sammenhæng. Dette betyder, at strategien med nøglekompetencer skal udvikles yderligere ud over skolesektoren, i den erhvervsfaglige uddannelse og voksenuddannelsen, og at den

¹³ Også jf. SEK (2009) 1598.

¹⁴ KOM(2009) 200.

skal sikre, at resultaterne i de videregående uddannelser er mere relevante i forhold til behovene på arbejdsmarkedet. Det betyder også, at der skal udvikles metoder til evaluering og registrering af tværfaglige kompetencer, kvalifikationer og holdninger, som er relevante for adgang til arbejde og efteruddannelse. Et fælles sprog, der bringer undervisningsverdenen og arbejdsverdenen sammen, skal udvikles for at gøre det lettere for borgere og arbejdsgivere at se, hvordan nøglekompetencer og læringsresultater er relevante for opgaver og erhverv. Dette ville yderligere lette borgernes arbejdsmæssige og geografiske mobilitet.

6.3. Udbygning af partnerskabstilgangen

For at styrke borgernes kompetencer og for således at give dem bedre muligheder i fremtiden er det også nødvendigt, at uddannelsessystemerne gøres mere åbne og bliver mere relevante for verdenen udenfor.

- Partnerskaber mellem uddannelsesinstitutioner og verdenen udenfor, især arbejdsverdenen, bør styrkes på alle niveauer. Sådanne partnerskaber ville forene undervisere, virksomheder, civilsamfundsorganer, nationale og regionale myndigheder med en fælles dagsorden og med henblik på et perspektiv om livslang læring. Partnerskaberne ville også skabe nye muligheder for læringsmobilitet.
- Det er nødvendigt med flere incitamenter for at tilskynde de højere læreanstalter til at udvide adgangen for ikke-traditionelle lærende og dårligt stillede grupper, blandt andet også gennem partnerskab med eksterne aktører.
- Der bør gives de lærende flere og bedre muligheder for at få praktiske erfaringer og indsigt i det politiske, samfundsmæssige og kulturelle liv. Med henblik herpå bør arbejdsbaseret læring, praktikophold og frivillige handlingsplaner spille en langt større rolle, ikke kun i den erhvervsfaglige uddannelse og i voksenuddannelsen, men også i skoler og i de videregående uddannelser.
- Udviklingen og gennemførelsen af strategier for livslang læring bør inddrage interesseorganisationer og udbydere og omfatte samarbejde med andre politiske sektorer end uddannelsesområdet.

6.4. Uddannelsens rolle i EU's strategi for tiden efter 2010

Investeringer i uddannelse er af afgørende betydning som et middel til at overvinde den økonomiske krise, både som led i de langsigtede strukturreformer og for at mindske krisens umiddelbare sociale virkninger. Mere end nogensinde afhænger Europas succes i den globale konkurrence af kvalifikationer og innovationskapacitet og et hurtigt skifte til en CO₂-ren videnbaseret økonomi.

Uddannelsens rolle som underbygning til videntrekanten skal styrkes. Innovation og vækst kan ikke udvikle sig uden et bredt grundlag af viden, kvalifikationer og kompetencer, som fremmer talent og kreativitet fra en tidlig alder, og som ajourføres gennem hele voksenlivet.

Livslang læring og mobilitet givet i en uddannelse af høj kvalitet er afgørende for at give alle mulighed for at erhverve de kvalifikationer, som er relevante, ikke kun på arbejdsmarkedet, men også af hensyn til den sociale integration og for at være aktive borgere. Den strategiske ramme for uddannelse 2020 vil sammen med initiativet nye kvalifikationer til nye job som

kernen i den fremtidige strategi for vækst og job bidrage afgørende til realisering af dette overordnede mål.